

REPUBLIKA SLOVENIJA

MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE IN JAVNO UPRAVO

DIREKTORAT ZA UPRAVNE PROCESE

Tržaška cesta 21, 1000 Ljubljana

Analiza implementacije izvedenih normativnih sprememb - ZVZD-1

Januar 2013

Organizacija:	Sektor za reformo zakonodaje in odpravo administrativnih ovir, Direktorat za upravne procese, MPJU
Namen dokumenta:	Analiza implementacije izvedenih normativnih sprememb ZVZD-1
Datum kreiranja:	5. 10. 2012
Datum zadnje spremembe:	3. 1. 2013
Status dokumenta:	Končna
Verzija dokumenta:	1.1
Vodja projekta:	Matija Kodra

Zaščita dokumenta

© 2013 MPJU

Vse pravice pridržane. Reprodukcijska po delih ali v celoti na kakršenkoli način in v kateremkoli mediju ni dovoljena brez pisnega dovoljenja avtorja. Kršitve se sankcionirajo v skladu z avtorsko pravno in kazensko zakonodajo.

KAZALO

1	UVOD	4
2	POSNETEK STANJA.....	4
2.1	OPREDELITEV ZAKONA IN PODREJENIH PREDPISOV	4
2.2	POENOSTAVITVE ZA SAMOZAPOSLENE, MIKRO IN MALA PODJETJA.....	7
3	ANALIZA POSLEDIC IN UČINKOV SPREMEMBE ZAKONODAJE	9
3.1	DOLOČITEV VIRA PODATKOV.....	9
3.2	REZULTATI ANKETE	9
3.2.1	<i>Anketiranje samozaposlenih</i>	<i>9</i>
3.2.2	<i>Anketiranje mikro in malih podjetij.....</i>	<i>12</i>
3.3	RAZGOVOR S SVETOVALKO S PODROČJA VARSTVA PRI DELU NA OBRTNO PODJETNIŠKI ZBORNICI SLOVENIJE	14
4	SKLEPNE UGOTOVITVE, PRIPOROČILA IN PREDLOGI	15

1 UVOD

Namen [Zakona o varnosti in zdravju pri delu \(ZVZD-1\)](#), ki je začel veljati 3. decembra 2011, je spodbujanje varnostne kulture, usmerjene v preprečevanje tveganja pri delu in skrbi, da so predpisani ukrepi stvarni in učinkoviti. Nov zakon ne prinaša popolnoma novega pogleda na področje varnosti in zdravja pri delu, pač pa ga skuša izboljšati s številnimi spremembami in dopolnitvami, ki so namenjene razjasnitvi, poenostavitvi in lažji uporabi zakona zlasti tam, kjer so bile v praksi zaznane največje administrativne obveznosti, to je zlasti za samozaposlene osebe in delodajalce z manjšim številom zaposlenih.

Namen analize je preveritev učinkovitosti uporabe novega Zakona o varnosti in zdravju pri delu pri poslovnih subjektih, ki jim je sprememba zakona prinesla razbremenitve in zmanjšala administrativne ovire. Z analizo smo želeli analizirati, če so poslovni subjekti zadostno seznanjeni s poenostavitvami, izpostaviti težave uporabnikov, na katere so naleteli v postopku registracije podjetja in ob spremembah delovnih procesov. Zanimalo nas je, ali so bile v okviru novele zakona poenostavitve na področju varnosti pri delu izvedene dejansko v praksi, prav tako smo si želeli na ta način identificirati težave uporabnikov in predlagati nadaljnje rešitve.

V uvodu analize predstavljamo glavne spremembe, ki jih je uvedla novela zakona, v nadaljevanju izpostavljamo predvsem izkušnje in opažanja poslovnih subjektov, v zaključku pa je podana ocena učinkov ter povzetek nadaljnjih ukrepov, ki jih je potrebno izvesti na področju varstva pri delu.

Mnenje Obrtno podjetniške zbornice Slovenije je pomembna informacija pri ugotavljanju, ali je novela dosegla svoj namen, zato ga izpostavljamo v posebnem poglavju.

2 POSNETEK STANJA

2.1 OPREDELITEV ZAKONA IN PODREJENIH PREDPISOV

Naslov:	Zakon o varnosti in zdravju pri delu (ZVZD-1) Ur.l. RS, št. 43/2011
EVA:	2008-2611-0103
EPA:	1717-V
SOP:	2011-01-2039
Naslov - ang.:	The Health and Safety at Work Act
Organ sprejema:	Državni zbor RS
Datum sprejema:	24.05.2011
Datum objave:	03.06.2011
Datum začetka veljavnosti:	03.12.2011

Deskriptorji:

varstvo pri delu : zdravje pri delu

PODZAKONSKI VELJAVNI PREDPSI:

- [Uredba o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti umetnim optičnim sevanjem](#) (Uradni list RS, št. 34/10)
- [Uredba o zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih](#) (Uradni list RS, št. 83/05)
- [Pravilnik o dovoljenjih za opravljanje strokovnih nalog na področju varnosti pri delu](#) (Uradni list RS, št. 109/11)
- [Pravilnik o opravljanju strokovnega izpita iz varnosti in zdravja pri delu](#) (Uradni list RS, št. 109/11) [Pravilnik o pogojih, ki jih mora izpolnjevati strokovni delavec za varnost pri delu](#) (Uradni list RS, št. 109/11) [Pravilnik o stalnem strokovnem izpopolnjevanju in usposabljanju na področju varnosti in zdravja pri delu](#) (Uradni list RS, št. 109/11)
- [Pravilnik o varnosti strojev](#) (Uradni list RS, št. 75/08, 66/10, 17/11-ZTZPUS-1, 74/11)
- [Pravilnik o programu in načinu usposabljanja koordinatorjev za varnost in zdravje pri delu na začasnih in premičnih gradbiščih](#) (Uradni list RS, št. 31/08)
- [Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu](#) (Uradni list RS, št. 100/01, 39/05, 53/07)
- [Praktične smernice za merilne metode za določanje koncentracij nevarnih kemičnih snovi v zraku na delovnem mestu](#) (junij 2011) [priloga: preglednice](#) (junij 2011)
- [Praktične smernice za izvajanje zdravstvenega nadzora in biološkega monitoringa za svinec](#) (Uradni list RS, št. 9/11)
- [Praktične smernice za oceno tveganja pri delu z nevarnimi kemičnimi snovmi](#) (Uradni list RS, št. 56/07)
- [Praktične smernice za delo z nevarnimi kemičnimi snovmi](#) (Uradni list RS, št. 50/03)
- [Pravilnik o organizaciji, materialu in opremi za prvo pomoč na delovnem mestu](#) (Uradni list RS, št. 136/06)
- [Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti hrupu pri delu](#) (Uradni list RS, št. 17/06 (18/06 - popr.))
- [Praktične smernice za varovanje delavcev pred hrupom na glasbenem in razvedrilnem področju](#) (Uradni listu RS, št. 96/07)
- [Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti vibracijam pri delu](#) (Uradni list RS, št. 94/05)
- [Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti azbestu pri delu](#) (Uradni list RS, št. 93/05)
- [Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti rakotvornim ali mutagenim snovem](#) (Uradni list RS, št. 101/05)
- [Pravilnik o zagotavljanju varnosti in zdravja pri ročnem premeščanju bremen](#) (Uradni list RS, št. 73/05)
- [Pravilnik o osebni varovalni opremi](#) (Uradni list RS, št. 29/05, 23/06, 17/11-ZTZPUS, 76/11)

- [Pravilnik o varnosti in zdravju pri uporabi delovne opreme \(Uradni list RS, št. 101/04\)](#)
- [Pravilnik o seznamu poklicnih bolezni \(Uradni list RS, št. 85/03\)](#)
- [Pravilnik o varovanju zdravja pri delu nosečih delavk, delavk, ki so pred kratkim rodile, ter doječih delavk \(Uradni list RS, št. 82/03\)](#)
- [Pravilnik o varovanju zdravja pri delu otrok, mladostnikov in mladih oseb \(Uradni list RS, št. 82/03\)](#)
- Pravilnik o preventivnih zdravstvenih pregledih delavcev (Uradni list RS, št. [87/02](#), [29/03-popr.](#), [124/06](#))
- Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti biološkim dejavnikom pri delu (Uradni list RS, št. [4/02](#), [39/05](#))
- Pravilnik o minimalnih zahtevah pri zagotavljanju medicinske oskrbe posadke na ladjah (Uradni list RS, št. [28/01](#), [25/06](#))
- Pravilnik o varnosti in zdravju pri delu na ribiških ladjah (Uradni list RS, št. [6/01](#), [39/05](#))
- Pravilnik o osebni varovalni opremi (Uradni list RS, št. [29/05](#), [23/06](#), [17/11-ZTZPUS-1](#), [76/11](#))
- Pravilnik o varnosti in zdravju pri delu s slikovnim zaslonom (Uradni list RS, št. [30/00](#), [73/05](#))
- Pravilnik o osebni varovalni opremi, ki jo delavci uporabljajo pri delu (Uradni list RS, št. [89/99](#), [39/05](#))
- Pravilnik o varnostnih znakih (Uradni list RS, št. [89/99](#), [39/05](#), [34/10](#))
- Pravilnik o zahtevah za zagotavljanje varnosti in zdravja delavcev na delovnih mestih (Uradni list RS, št. [89/99](#), [39/05](#))
- [Pravilnik o varstvu pri delu pred nevarnostjo električnega toka \(Uradni list RS, št. 29/92\)](#)
- Pravilnik o evidencah in prijavah s področja varstva pri delu (Uradni list SRS, št. 1/84, 18/87, 35/88)
- Pravilnik o varstvu pri delu v gozdarstvu (Uradni list SRS, št. 15/79)
- Navodilo o načinu prijavljanja in raziskovanja nesreč pri delu (Uradni list SRS, št. 9/78)
- Pravilnik o splošnih ukrepih in normativih za varstvo pri delu z dvigali (Uradni list SFRJ, št. 30/69)
- Pravilnik o varstvu pri nakladanju in razkladanju motornih vozil (Uradni list SFRJ, št. 17/66)

Vir: http://www.mddsz.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/veljavni_predpisi/

2.2 POENOSTAVITVE ZA SAMOZAPOSELENE, MIKRO IN MALA PODJETJA

Nov zakon je s spremembami in dopolnitvami vpeljal številne poenostavitve za samozaposlene, mikro in manjša podjetja, in sicer:

1. Izvzetje samozaposlenih iz definicije delodajalca

Osebam, ki so opredeljene kot samozaposlene osebe (in kmetom, ki ne zaposlujejo drugih oseb) ne bo treba opravljati zdravstvenih pregledov in usposabljanj na področju varnega in zdravega dela.

Dolžnosti samozaposlenih so v novem zakona določene, z upoštevanjem načela, da je tudi samozaposleni delavec odgovoren za svojo varnost in zdravje pri delu.

2. Poenostavitve pri pripravi izjave o varnosti z oceno tveganja

Samozaposleni delavec mora oceniti tveganje in v kolikor pri tem ne ugotovi nevarnosti za nezgode, poklicne bolezni in bolezni, povezane z delom, ne potrebuje izdelati izjave o varnosti in zdravju .

Če samozaposleni delavec ugotovi, da je tveganje nesprejemljivo, mora izdelati pisno izjavo o varnosti z oceno tveganja.

3. Izvzetje samozaposlenih za usposabljanje za varno delo ter prvo pomoč

Samozaposlenim osebam se ni potrebno usposabljanje za varno delo ter za prvo pomoč na delovnem mestu in jim ni potrebno opravljati strokovnega izpita.

4. Za delodajalce: opravljanje rednih in preventivnih zdravstvenih pregledov

Po novem zakonu se bodo zdravstveni pregledi delavcev izvajali glede na ugotovljena tveganja za varnost in zdravje na delovnem mestu, pri čemer samozaposlene osebe ne bodo zavezane za zdravstvene preglede. Promocija zdravja na delovnem mestu so skupna prizadevanja delodajalcev, delavcev in družbe za izboljšanje zdravja in dobrega počutja na delovnem mestu

Delodajalci morajo določiti posebne zdravstvene zahteve, ki je za posamezno delovno mesto opredeljeno v izjavi o varnosti z oceno tveganja. Podlaga za določitev posebnih zdravstvenih zahtev je strokovna ocena pooblaščenega zdravnika za medicino dela. To pomeni, da bodo morali delodajalci delavcem omogočiti bolj usmerjene zdravstvene preglede in v obsegu, glede na ugotovljeno tveganje na delovnem mestu. Predvsem delodajalci, ki opravljajo dejavnosti, pri katerih ne bo ugotovljenega varnostnega in zdravstvenega tveganja delavcev, bodo po novi ureditvi znižali administrativna bremena in stroške, povezane z zdravstvenimi pregledi delavcev.

5. Poenostavitve vodenja evidenc

Po novem delodajalcem ne bo potrebno voditi posebnih evidenc, potrebno pa bo hraniti predpisano dokumentacijo.

Prejšnja zakonodaja je določila devet evidenc, ki jih je vodil delodajalec. Sedanji zakon pravzaprav izrecno ne predpisuje delodajalcem vodenja posebnih evidenc, temveč le trajno hranjenje predpisane dokumentacije. Delodajalec vodi evidence, ki se po vsebini nanašajo na njegove glavne obveznosti pri zagotavljanju varnosti in zdravja pri delu. Namen te zakonske obveznosti je omogočiti delodajalcu, da spremlja stanje varnosti in zdravja pri delu ter na tej podlagi načrtuje varnostne ukrepe, hkrati pa omogočiti delavcem in delodajalcu, da dokazujejo nekatera dejstva v zvezi z zdravstvenim stanjem delavcev ali delovnimi razmerami v različnih postopkih, na primer pred invalidskimi komisijami, zavarovalnicami in v civilnih postopkih, zaradi ugotavljanja krivde ali odmere odškodnin.

Z dokumentacijo je treba ravnati skladno s predpisi o arhivskem in dokumentarnem gradivu ter mora biti predvsem zavarovana pred uničenjem. Hranjena mora biti tako, da je vedno na voljo inšpekciji dela ob njihovem pregledu.

6. Določitev strokovnega delavca za opravljanje nalog varnosti pri delu

Z uveljavitvijo novega zakona se bodo delodajalci lahko usposobili za opravljanje nalog varnosti pri delu in jim v ta namen ne bo potrebno zaposliti strokovnega delavca ali najeti zunanje strokovne službe.

Zakon določa, da je delodajalec tisti, ki je odgovoren za varno in zdravo delo delavcev, tudi če strokovne naloge varnosti pri delu prenese na strokovnega delavca ali na zunanjo strokovno službo. Vse obveznosti delodajalca glede varnega in zdravega dela delavcev so hkrati pravice slednjih, čeprav imajo tudi delavci dolžnost skrbeti za lastno varnost in zdravje ter za varnost in zdravje sodelavcev. Dolžnost delavcev je skrb za lastno varnost in zdravje, tako, da spoštujejo in izvajajo ukrepe delodajalca za zagotavljanje varnosti in zdravja pri delu. Delodajalci, ki bodo na ta način sami prevzeli organizacijo in izvajanje nalog varnosti pri delu, bodo dolgoročno znižali stroške za te obveznosti, ki jih morajo po obstoječi ureditvi praviloma opravljati zunanji strokovni delavci.

7. Obveščanje inšpekcije dela o nevarnih delih pred začetkom delovnega procesa

Ukinja se 15-dnevni rok obveščanja inšpekcije dela pred pričetkom del, pri katerih obstajajo večje nevarnosti za poškodbe in zdravstvene okvare. Inšpekcijo dela bo potrebno obvestiti pred pričetkom nevarnih del.

Cilj ukrepa je skrajšanje roka, ki delodajalcem otežuje izvedbo del. Delodajalci niso vezani na rok 15 dni, ostaja le dolžnost obveščanja pred pričetkom nevarnih del.

3 ANALIZA POSLEDIC IN UČINKOV SPREMEMBE ZAKONODAJE

3.1 DOLOČITEV VIRA PODATKOV

Podatke smo pridobili s pomočjo anketnega vprašalnika za samozaposlene, ki je bil poslan po elektronski pošti, telefonskega intervjuja z naključno izbranimi mikro in majhnimi podjetji in pogovora s svetovalko s področja varnosti in zdravja pri delu na Obrtno podjetniški zbornici Slovenije.

Za pridobitev relevantnih podatkov za izvedbo ankete smo populacijo segmentirali na samozaposlene, mikro in mala podjetja, ter določili ciljne skupine. Kontaktni podatki o podjetjih so bili pridobljeni na spletni strani PIRS-a (poslovni imenik s preverjenimi informacijami o slovenskih podjetjih, njihovih izdelkih in storitvah), ki omogoča napredno iskanje po datumu registracije podjetja, pravnoorganizacijski obliki, dejavnosti in številu zaposlenih.

Z elektronsko pošto je bilo poslanih 70 sporočil, kjer so bili poslovni subjekti pozvani, da s pomočjo spletne ankete odgovorijo na zastavljena vprašanja. Na anketo se je odzvalo 32 podjetij, ki so v celoti izpolnili vprašalnik, kar predstavlja 45,7 % odziv vseh anketirancev.

Preko telefona je bilo anketiranih 24 poslovnih subjektov, med katerimi jih 50 % na vprašanja ni želelo odgovarjati, 50 % anketirancev pa je bila pripravljena na pogovor. Med njimi je bilo največ podjetij iz storitvenih dejavnosti kot so frizerski in kozmetični saloni, trgovine, fotografski in grafični studio, nekaj pa tudi iz gradbeništva in kovinske industrije.

3.2 REZULTATI ANKETE

V okviru izvedbe anketiranja sta bila oblikovana dva vprašalnika: vprašalnik izključno za samozaposlene in vprašalnik za mikro in mala podjetja.

3.2.1 Anketiranje samozaposlenih

Anketni vprašalnik za **kategorijo samozaposleni** smo posredovali **po elektronski pošti** tistim, ki so registrirali poslovno dejavnost od 3.1.2012. Za podatke je bilo zaprosenih 70 naslovnikov, ki so imeli v bazi PIRS objavljene tudi elektronske naslove. Anketo je v celoti izpolnilo 32 naslovnikov, kar predstavlja 45,7% odziv vseh anketirancev. V vprašalniku je bila zajeta vsebina, ki se nanaša na poenostavitve, opredeljenih v novem zakonu izključno za samozaposlene.

TABELA 1 :število izvedenih anket samozaposlenih po dejavnostih

DEJAVNOST	ŠTEVILO ANKETIRANCEV
Finančna dejavnost	5
Informacijska in komunikacijska dejavnost	3
Poslovno svetovanje	7
Dejavnost potovalnih agencij	6
Kulturne in razvedrilne dejavnosti	6
Trgovinska dejavnost	2
Kozmetična in frizerska dejavnost	3
SKUPAJ	32

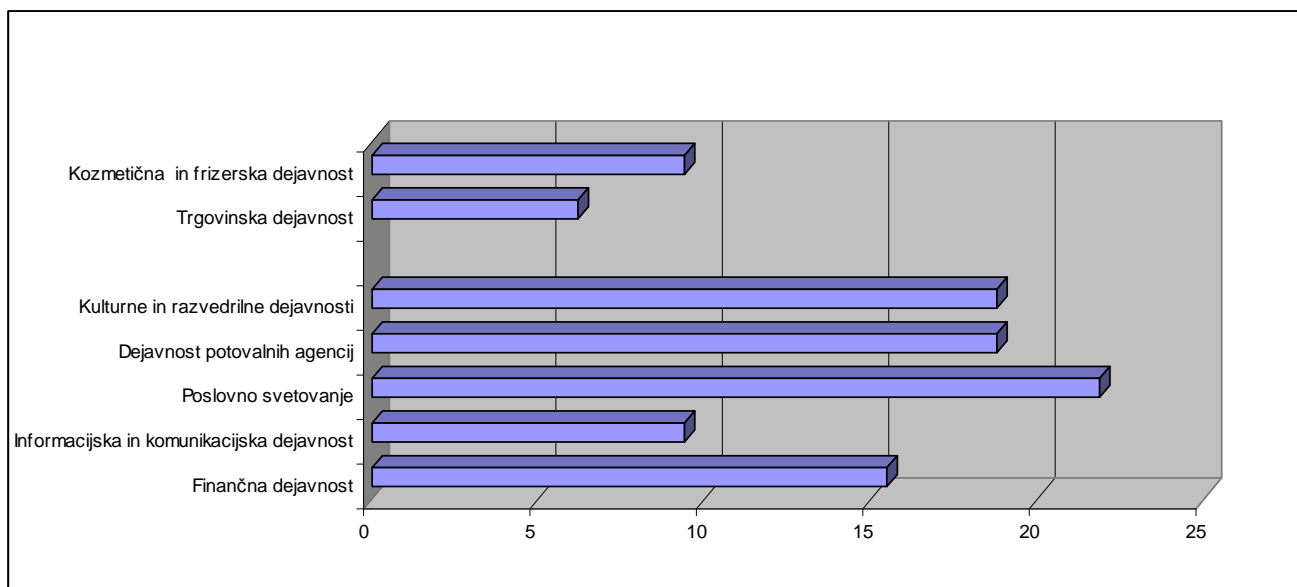
Obveznosti samozaposlene osebe v zvezi z ocenjevanjem tveganja in izjavo o varnosti določa 56. člen ZVZD-1, ki predpisuje, da mora samozaposlena oseba oceniti tveganje. Oceno tveganja lahko poslovni subjekt naredi sam ali zunanji pooblaščen izvajalec. V kolikor ni nevarnosti za varstvo in zdravje pri delu, pisna izjava o varnosti z oceno tveganja ni potrebna. V tem primeru se izdelata le kratka ocena tveganja.

Če samozaposleni ugotovi, da obstajajo nevarnosti za nezgode, poklicne bolezni in bolezni, povezane z delom, mora izdelati pisno izjavo o varnosti z oceno tveganja ter določiti ukrepe za zagotovitev varnosti in zdravja pri delu. Na podlagi novega Zakona o varnosti in zdravju pri delu si samozaposlena oseba lahko sama izdelata izjavo o varnosti z oceno tveganja ali pa-le-to izdelata zunanji pooblaščen izvajalec.

Pred izvedbo ankete smo populacijo samozaposlenih segmentirali glede na vrsto dejavnosti, ki jo izvajajo, saj smo želeli izpostaviti predvsem tiste poslovne subjekte, ki imajo zaradi narave dela ocenjeno neznatno tveganje.

Zaradi tega smo že na začetku anketiranja prosili samozaposlene, da opredelijo vrsto opravljanja dejavnosti. Med njimi je bila večina iz storitvenih dejavnosti. Na podlagi pridobljenih podatkov smo odgovore 32 anketirancev razvrstili po dejavnostih glede na oceno tveganja in sicer:

- **dejavnosti z neznatnim tveganjem:** finančna dejavnost, informacijska in komunikacijska dejavnost, poslovno svetovanje, dejavnost potovalnih agencij, kulturne in razvedrilne dejavnosti
- **dejavnosti ocenjene kot tvegane:** trgovinska dejavnost , kozmetična in frizerska dejavnost

Graf: razvrstitev anketirancev po dejavnostih glede na oceno tveganja

Od 32 sodelujočih anketirancev predstavljajo največjo skupino poslovni subjekti, ki imajo ocenjeno neznatno tveganje in sicer 27 anketirancev (84,5 %). Znotraj te skupine smo dobili največji odziv od anketirancev, ki se ukvarjajo s poslovnim svetovanjem (21,9 %), nadalje od poslovnih subjektov, ki se ukvarjajo s potovalno dejavnostjo (18,8 %), z enakim deležem (18,8 %) od subjektov iz kulturne in razvedrilne dejavnosti ter 15,3 % odziv od subjektov iz finančne dejavnosti. Najmanjši odziv (9,4 %) smo prejeli od subjektov, ki opravljajo dejavnost informacijske in komunikacijske podpore.

Med 32 anketiranci je bilo le 5 poslovnih subjektov (15,5 %), ki imajo zaradi narave dejavnosti delo ocenjeno kot tvegano. Iz te skupine se je odzvalo 9,4 % anketirancev, ki se ukvarjajo s kozmetično-frizersko dejavnostjo in 6,2 % odziv od subjektov iz trgovinske dejavnosti.

Tekom anketiranja smo jim postavili vprašanje, ali so **samozaposleni pri registraciji podjetja imeli izdelano izjavo o varnosti** z oceno tveganja. Na to vprašanje je 30 anketirancev (93,7 %) odgovorilo, da so pri registraciji podjetja imeli izdelano izjavo o varnosti z oceno tveganja, medtem ko 2 anketiranca iz skupine kozmetična in frizerska dejavnost nimata izdelane niti ocene tveganja, ki jo zakon sicer obvezno predpisuje.

Glede na dejavnost 27 anketirancev, kar predstavlja 84 % odziv od vseh sodelujočih anketirancev in pri katerih je ugotovljeno, da ocena tveganja ne vključuje nevarnosti za nezgode, poklicne bolezni in bolezni, povezane z delom, **so samozaposleni kljub temu, da jim zakon omogoča, da jim ni potrebno izdelati izjavo, med drugim tudi zaradi neseznanjenosti z novimi predpisi, vsi poslovni subjekti naredili izjavo o varnosti z oceno tveganja.**

Na vprašanje, **kdo jim je pri registraciji podjetja izdelal izjavo o varnosti z oceno tveganja**, je 28 anketirancev (87,5 %) odgovorilo, da je izjavo o varnosti z oceno tveganja izdelalo zunanje pooblaščenno podjetje; 2 osebi (6,25 %) sta sami naredili izjavo o varnosti z oceno tveganja, 2 osebi (6,25 %) pa sploh nimata narejene ocene tveganja.

Povprašali smo jih, ali so bili **seznanjeni, da samozaposlenim ni potrebno opraviti zdravstvenih pregledov in usposabljanja na področju varnega in zdravega dela**. Na to vprašanje je 27 anketirancev (84,4 %) odgovorilo, da niso seznanjen z omenjeno spremembo zakona, kar lahko ocenjujemo, da so pri registraciji dejavnosti imeli nepotreben strošek za opravljanje zdravstvenega pregleda, medtem ko je 5 anketirancev (15,6 %) vedelo za spremembo.

Ob koncu anketiranja smo vprašali tiste poslovne subjekte, ki so bili seznanjeni z novostmi, **kje so dobili informacijo o spremembi Zakona na področju varnosti in zdravja pri delu**. Od 32 vprašanih sta samo 2 anketiranca izvedela o novostih, in sicer od drugih podjetij.

3.2.2 Anketiranje mikro in malih podjetij

V okviru **izvedbe telefonskega anketiranja** smo uporabili metodo posveta z delodajalci, ki zaposlujejo manjše število delavcev (mikro in mala podjetja). Vzorec je bil izključno izbran iz baze PIRS poslovni imenik dejavnosti od 3.1.2012. Za podatke smo poklicali 24 podjetij različnih panog in 12 podjetij je bilo pripravljenih na pogovor.

TABELA 2: Število opravljenih anket z delodajalci, razvrščenih po dejavnostih

DEJAVNOST	ŠTEVILO ANKETIRANCEV
Trgovina	3
Kovinska dejavnost	2
Gradbeništvo	1
Fotografska in grafična dejavnost	2
Frizerska in kozmetična dejavnost	4
Skupaj	12

Pred izvedbo ankete smo anketirance seznanili z namenom anketiranja, jih prosili da odgovorijo na zastavljena vprašanja, ter izpostavijo izkušnje iz prakse.

V začetku anketiranja smo podjetjem izpostavili vprašanje o poznavanju novosti, **ki predpisuje delodajalcem določitev strokovnega delavca za opravljanje nalog varnosti pri delu**.

Zakon predpisuje, da **lahko delodajalec, če je usposobljen, sam pri sebi prevzame vodenje in zagotavljanje varnosti pri delu**. Usposobljenost pridobi z opravljenim strokovnim izpitom.

Za prevzem vodenja in zagotavljanja varnosti pri delu mora delodajalec opraviti splošni del strokovnega izpita po Pravilniku o opravljanju strokovnega izpita iz varnosti in zdravja pri delu. Splošni strokovni izpit iz varnosti pri delu se opravlja na Ministrstvu za pravosodje in javno

upravo (v nadaljevanju MPJU), na Upravni akademiji. Strokovni izpit obsega pisni in ustni del. Pisni del obsega pripravo pisne naloge, ki jo mora kandidat opraviti v 20 dneh. Ustni del zahteva poznavanje zakonodajnih predpisov s področja varnosti in zdravja pri delu ter z delovnopravnega področja. Cena opravljanja strokovnega izpita je 193,42 eur z DDV.

Posamezna podjetja imajo v svojem programu usposabljanja vsebinsko različne seminarje za pripravo opravljanja splošnega strokovnega izpita, ki so enodnevni s ceno 200 eur in tridnevni z okvirno ceno 700 eur.

Vprašali smo jih, če so seznanjeni s tem, da jim zaradi tega **ni potrebno zaposliti strokovnega delavca ali najeti zunanje strokovne službe**. Vseh 12 anketirancev ni poznalo te novosti, sodelujejo z zunanjim strokovnim svetovalcem, čeprav ugotavljajo, da jim morajo sami pripraviti podatke o tveganjih za vsa delovna mesta, kar jim vzame veliko časa. Najem zunanjega sodelavca jim predstavlja visok finančni strošek, obenem pa jim primanjkuje časa za opravljanje strokovnega izpita

Nadalje smo jih vprašali o poznavanju novosti, da **delodajalcem ni potrebno voditi posebnih evidenc, hraniti pa morajo samo predpisano dokumentacijo**. Od 12 anketirancev je samo eno podjetje vedelo za to novost, na kar ga je opozoril delovni inšpektor. Večina vprašanih pa še vedno hrani vse dokumente v obliki posebnih evidenc zaposlenih s področja varnosti in zdravja pri delu, ker ne poznajo vsebine novega zakona.

Delodajalci morajo **skladno z novim zakonom zagotavljati promocijo zdravja na delovnem mestu** ter zanjo zagotoviti potrebna sredstva, pa tudi način spremljanja njenega izvajanja. Dolžnost delodajalca je, da **sprejme ukrepe ob morebitnem nasilju, trpinčenju, nadlegovanju in drugih oblikah psihosocialnega tveganja, kakršen je stres ali preobremenjenost, ki lahko ogrozi zdravje delavcev**. Z ukrepi mora tako tveganje preprečiti oziroma čim bolj omejiti. Ker je to nova zakonska obveznost, smo jih vprašali za njihovo mnenje. Večina vprašanih tudi z novostmi na tem področju ni bila seznanjena in se jim zdijo preveč zahtevne, še posebno priprava ocene psihosocialnih tveganj za posamezna delovna mesta. Izjema je bil lastnik podjetja s 40 zaposlenimi, ki vpeljuje aktivnosti na področju promocije zdravja, spodbuja zaposlene k gibanju, zato imajo tedensko organizirano športno rekreacijo in sodelavcem pripravlja kratka predavanja o zdravi prehrani. Poslovne prostore opremlja s plakati za promocijo varnega in zdravega dela. Anketirani je prepričan, da takšen pristop vodi k znižanju bolniških odsotnosti, povečanju produktivnosti, zvišanju motivacije za delo ter povečanju pripadnosti podjetju.

Med anketiranjem smo vprašali ali vedo **za novost za delodajalce, da morajo v skladu novim zakonom zdravstveni pregledi delavcev ustrezati varnostnemu in zdravstvenemu tveganju** in jih opredeliti v oceni tveganja. Nov zakon nalaga delodajalcu, da določi posebne zdravstvene zahteve za posamezno delovno mesto na podlagi strokovne ocene zdravnika za medicino dela. Vsa dokumentacija v zvezi z zagotavljanjem varnosti in zdravja pri delu se mora trajno hraniti. Dva anketiranca imata glede na dejavnost (gradbeništvo in kovinska industrija) posebne zdravstvene zahteve za delavce določene že v oceni tveganja, ker sta imela slabe izkušnje glede poškodb delavcev. Ostalih 10 vprašanih ni poznalo novih zakonskih obveznosti.

3.3 RAZGOVOR S SVETOVALKO S PODROČJA VARSTVA PRI DELU NA OBRTNO PODJETNIŠKI ZBORNICI SLOVENIJE

Obrtno podjetniška zbornica Slovenije (v nadaljevanju OZS) ima v svoji sestavi 62 območnih enot. Glede na različne dejavnosti povezuje svoje člane v 30 strokovnih sekcij. OZS šteje 50.000 članov in od teh je polovico samozaposlenih.

Glede poznavanja novosti zakona pravijo, da so pri delodajalcih izdatki za varnost odvisni od vrste dejavnosti, nevarnosti za nastanek poškodb in poklicnih bolezni in števila zaposlenih. Čeprav jim zakon daje možnost, da lahko sami opravljajo aktivnost z vidika varnosti in zdravja pri delu, je OZS mnenja, da podjetja večinoma najemajo zunanje strokovne službe. Ker morajo opraviti strokovni izpit, jim je to odveč, nimajo časa in ne volje za pripravo k izpitu.

Za samozaposlene osebe so mnenja, da nimajo znanja za izvedbo ocene tveganja in izjave o varnosti. Občasno dobijo vprašanje predvsem od novih, ki v postopku registracije iščejo pomoč pri izvedbi ocene tveganja. **Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve (v nadaljevanju MDDSZ) ima sicer na spletni strani navodilo za izdelavo izjave o varnosti z oceno tveganja, ki je zelo slabo vidna in po izkušnjah sodeč imajo člani težave pri iskanju le-te.** MDDSZ je že pred uveljavitvijo zakona zagotavljalo uvedbo spletnega orodja OIRA, kar bi olajšalo samozaposlenim za izdelavo oceno tveganja, vendar spletnega orodja še ni vzpostavilo. OZS je mnenja, da je imelo pristojno ministrstvo premalo aktivnosti v smislu boljšega poznavanja novosti Zakona o varnosti in zdravju pri delu.

OZS ugotavlja, da naloge iz varnosti in zdravja pri delu opravlja več kot 300 organizacij, z dovoljenjem Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, katerih cene so zelo različne. Po njihovih besedah delodajalci opažajo, da nekateri izvajalci slabo opravljajo svoje delo, da so usposabljanja delavcev preveč splošna in da ocene tveganja niso izdelane skladno z dejanskimi razmerami na delovnih mestih. Na tem področju je bilo ugotovljeno, da se na trgu pojavljajo celo ponudniki brez pridobljenih dovoljenj za delo, storitve pa agresivno tržijo in ponujajo zlasti malim delodajalcem, saj verjetno upajo na njihovo slabše poznavanje. Ti podjetnike zavajajo z lažnimi opozorili o nujnosti takojšnjih usposabljanj ali izdelave ocene tveganja, pri izpolnjevanju testa pa jim pomagajo kar po telefonu. Delodajalci se v želji po čim manjših stroških in prihranku časa, kljub opozarjanju OZS, omenjenih načinov še vedno poslužujejo.

Glede spremembe v zvezi z zmanjšanjem vodenja posebnih evidenc je OZS dobila odziv, da so nekateri njihovi člani to poenostavitev vpeljali prakso in jih je dejansko razbremenila administrativnih obveznosti.

Glede novih zakonskih obvez v zvezi s promocijo zdravja je OZS mnenja, da jih večina le-teh ne pozna in nimajo navodil oz. smernic, v kakšnem obsegu bi to morali izvesti. V pogovoru s tistimi delodajalci, ki imajo do 5 zaposlenih, izražajo nezadovoljstvo, da jim zakon naloga preveč obveznosti. Težavo jim predstavlja, ko morajo oceniti psihosocialna tveganja na

delovnih mestih, ki lahko ogrozijo zdravje delavcev ter v skladu s tem sprejeti ukrepe za preprečevanje le-tega. OZS meni, da je zakon storil premalo za tiste delodajalce, ki imajo do 5 zaposlenih in opravljajo dejavnosti brez večjih tveganj z vidika varnosti in zdravja pri delu. Zato predlagajo, da bi s spremembo Zakona o varnosti in zdravju pri delu za omenjene delodajalce veljale enake poenostavitve kot za samozaposlene.

OZS je ob uvedbi novele zakona predstavila novosti s strokovnimi članki v reviji Obrtnik, ki ima 52.000 izvodov naklade. Na svoji spletni strani imajo v tematiki Varstvo pri delu informativna obvestila o novostih Zakona o varnosti in zdravju pri delu, ker se zavedajo, da člani niso zadosti seznanjeni s poenostavitvami. V okviru permanentnega izobraževanja izvajajo plačljive seminarje o izdelavi izjave o varnosti in oceno tveganja za samozaposlene.

4 SKLEPNE UGOTOVITVE, PRIPOROČILA IN PREDLOGI

Z anketo o učinkovitosti implementacije nove zakonodaje ugotavljamo, da subjekti (samozaposleni, mikro in mala podjetja), ki jim je novela zakona prinesla vrsto poenostavitve na področju varnosti in zdravja pri delu, **le s temi niso seznanjeni in jih v praksi dejansko ne uporabljajo**. Zaradi neseznanjenosti s predpisi in posledično nepoznavanjem sprememb, se poslovni subjekti na področju varnosti in zdravja pri delu ravnajo po prejšnji zakonodaji.

Na podlagi zgoraj omenjenih dejstev ugotavljamo, da se:

- **kljub možnosti, da samozaposlenim v primeru, da je delo ocenjeno kot netvegano, ni potrebno izdelati izjave o varnosti z oceno tveganja, je večina anketirancev le-to dalo izdelati zunanjim podjetjem, čeprav jo poslovni subjekti glede na naravo dejavnosti sploh ne potrebujejo.** Kot pomoč poslovnim subjektom pri izdelavi izjave o varnosti, kot tudi pri izdelavi ocene tveganja, bi jim zelo koristilo spletno orodje OIRA, ki ga Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve še vedno ni uvedlo.
- **čeprav zakon izrecno določa, da samozaposlenim ni potrebno opravljati zdravstvenih pregledov, se je na podlagi analize pokazalo, da je večina samozaposlenih (84,4 %) v postopku registracije podjetja opravila zdravniške preglede, pri čemur ocenjujemo, da je poslovnim subjektom nastal nepotreben strošek (v povprečju 100 eur).**
- **zakon omogoča možnost delodajalcem, da samostojno opravljajo naloge s področja varnosti in zdravja pri delu, vendar se je v praksi izkazalo, da še vedno v večini primerov prepustijo izvedbo zagotavljanja varnosti zunanjim strokovnim subjektom.** Zaradi pomanjkanja časa in plačljivih seminarjev niso pripravljene za strokovno izpopolnjevanje.

- **čepprav zakon odpravlja vodenje posebnih evidenc, v večini delodajalci še vedno vodijo posebne evidence po prejšnjih predpisih.**
- **Ministrstvo za zdravje v soglasju z MDDSZ še vedno ni pripravilo prenove Pravilnika o preventivnih zdravstvenih pregledih delavcev, ki bo določil vrsto zdravstvenih pregledov, način, obseg in roke opravljanja pregledov ter Pravilnika o organizaciji, materialu in opremi za prvo pomoč na delovnem mestu.**

S ciljem, da bi novosti na področju varnosti in zdravja pri delu dosegle kar največje število poslovnih subjektov in da bi se poenostavitve dejansko občutile v praksi, predlagamo:

- **Delodajalskim združenjem predlagamo, da pripravijo za svoje člane načrt izobraževanja o brezplačnih seminarjih in za večjo promocijo novosti zakona o varnosti in zdravju pri delu razmislijo o ponudbi oblike neposrednega obveščanja (npr. informativne zloženke).**
- **Narediti informativno zloženko s poenostavitvami na področja varnosti in zdravja na vseh vstopnih točkah VEM (Vse na enem mestu) in na državnem portalu e–VEM in eugo.gov.si omogočiti podstran, namenjena vsem informacijam s področja varnosti in zdravja pri delu.**
- **Na spletni strani Zavoda za zaposlovanje objaviti informacijo o vseh novostih na področju varnosti in zdravja pri delu za samozaposlene, še posebej izpostaviti jasna navodila za izdelavo ocene tveganja in izjave o varnosti (segment samozaposlenih se namreč povečuje, med drugim zaradi odobrenih evropskih sredstev za program subvencije za samozaposlitev, v letu 2012 je bilo 1.100 novih samozaposlitev). Predlagamo, da Zavod za zaposlovanje v program usposabljanja za samozaposlene vpelje informativni seminar s področja varnosti in zdravja pri delu.**
- **Potrebno je pristopiti k prenovi splošnega dela strokovnega izpita na način in v obliki, ki bi pritegnil odzivnost večjega števila mikro in malih delodajalcev k izvedbi splošnega dela strokovnega izpita.**
- **Ministrstvu za delo, družino in socialne zadeve predlagamo, da v najkrajšem možnem času uvede spletno orodje OIRA. Ob tem predlagamo, da spletno stran za izdelavo ocene tveganja umesti na bolj vidno mesto z namenom, da bo poslovnim subjektom lažje dostopna.**
- **Ministrstvu za zdravje v soglasju z MDDSZ predlagamo, da v čim krajšem možnem času izda Pravilnik o preventivnih zdravstvenih pregledih delavcev in Pravilnik o organizaciji, materialu in opremi za prvo pomoč na delovnem mestu. Obenem naj pripravi navodila oz. smernice za promocijo zdravja.**